

Poznań dnia 25 maja 2018

dr hab. inż. arch. Adam Nadolny
Politechnika Poznańska, Wydział Architektury
Instytut Architektury, Urbanistyki i Ochrony Dziedzictwa
Członek, TUP/o Poznań
adam.nadolny@put.poznan.pl

R E C E N Z J A

Rozprawy doktorskiej mgr inż. arch. *Anny Sawickiej pt. "Miasto zrównoważone możliwości implementacji idei na przykładzie Lublina"*

Wykonana na zlecenie Rady Wydziału Architektury Politechniki Śląskiej

1. Tematyka problematyki naukowej poruszona w rozprawie

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska została napisana pod opieką naukową dr hab. inż. arch. Michała Stangla na Wydziale Architektury Politechniki Śląskiej w Gliwicach. Rozprawa składa się z sześciu głównych rozdziałów podzielonych na podrozdziały tematyczne. Dysertacja liczy 294 strony wraz z wykazem literatury, streszczeniem i spisem fotografii.

Przedmiotem badań Autorki jest koncepcja miasta zrównoważonego, którą opisuje i komentuje w początkowych rozdziałach rozprawy. Omawiana koncepcja jest bardzo ciekawym elementem współczesnego dyskursu urbanistycznego, mimo, że jej geneza sięga w myśl przedstawionych w rozprawie dywagacji znacznie głębiej niż mogłoby się nam to wydawać.

Biorąc pod uwagę zakorzenienie idei miasta zrównoważonego w polskiej tradycji planistycznej jest ona nadal tematem otwartych polemik i prób mierzenia się z jej założeniami formalnymi jak i realizacyjnym, do których Autorka w niniejszej pracy się odnosi. Autorka wykorzystuje w swoich badaniach wiedzę łączącą zagadnienia związane z urbanistyką, kompozycją urbanistyczną i architektoniczną zaznaczając, iż ma ona w odniesieniu do miasta współczesnego nadal znaczenie kluczowe w kształtowaniu jego wizerunku oraz klimatu, a także zapatrywać na przyszłość, która nie rysuje się zbyt pozytywnie.

Należy przyznać Autorce rozprawy rację, kiedy w przedstawionej do recenzji rozprawie ubolewa nad faktem braku jednoznacznej korelacji pomiędzy systemem planowania przestrzennego w Polsce a działaniami mającymi na celu kształtowanie, czy też rzetelne realizowanie idei miasta zrównoważonego. Rozbieżności pomiędzy zapisami w planach miejscowych dotyczące podstawowych elementów miasta zrównoważonego a efektami

są bardzo często sprzeczne z podstawowymi zasadami kompozycji urbanistycznej i zasadami dobrego sąsiedztwa.

W tym przypadku Autorka wysuwa bardzo ciekawą hipotezę badawczą, w której postuluje, iż zasady koncepcji miasta zrównoważonego powinny stać się nieodłącznym elementem systemu planowania przestrzennego w Polsce. Stara się na przykładzie studialnym dla miasta Lublina ukazać te jej elementy, które są warte podkreślenia oraz te z nich, które w rażący sposób tą koncepcję niszczą. Ten ważny z punktu widzenia prowadzonych badań aspekt Autorka wielokrotnie podkreśla i w odniesieniu do tej problematyki postanowiła zbudować główną oś badawczą swojej dysertacji.

2. Charakter rozprawy

Niniejsza rozprawa wpisuje się nurt działań naukowych łączących wiedzę teoretyczną i praktyczną Autorki z przeprowadzonymi przez nią badaniami in situ oraz analizą materiałów źródłowych a także danych statystycznych. Biorąc jednak pod uwagę całokształt niniejszej pracy sklasyfikowałbym ją w kręgu prac bardziej teoretycznych niż praktycznych.

Zaproponowane przez Autorkę rozwiązania mogą stać się przyczynkiem do dyskusji nad zagadnieniem roli koncepcji miasta zrównoważonego jako elementu poprawiającego, jakość przestrzeni polskich miasta w tym przypadku Lublina. Biorąc jednak pod uwagę obecny system planowania przestrzennego w Polsce, w którym nie istnieje możliwość zaimplementowania wszystkich postulatów miasta zrównoważonego, prowadzone przez Autorkę badania potraktowałbym jako dywagacje modelowe z silnymi inklinacjami teoretycznymi. Wprowadzony w dysertacji model działań na przykładzie miasta Lublina można traktować, jako głos w dyskusji nad nowelizacją ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w przyszłości.

3. Analiza źródeł oraz materiałów badawczych

Autorka rozprawy wnikliwie podeszła do koncepcji miasta zrównoważonego w mieście współczesnym. Postawiła sobie za cel ukazanie tego zjawiska na kilku płaszczyznach, teoretycznej, kompozycyjnej, prawnej, społecznej i przestrzennej. Każdy z wymienionych punktów został przez nią przebadany, dokonano jednoznacznej syntezy zebranego materiału.

Rozważania nad ideą miasta zrównoważonego Autorka oparła na wielokierunkowej analizie źródłowej literatury przedmiotu, która została przeprowadzona bardzo skrupulatnie i rzeczowo. W tej części pracy zostały ukazane różne koncepcje oraz definicje badanego zjawiska z punktu widzenia różnych badaczy, architektów, urbanistów, planistów i innych. Zebrany w ten sposób materiał posłużył Autorce w dalszej części pracy nad stworzeniem czytelnego modelu badawczego.

W części dotyczącej rozważań nad zagadnieniem definiowania idei koncepcji miasta zrównoważonego Autorka przywołała liczne akty prawne, rozporządzenia ministerialne oraz inne dokumenty, w których ukazała w jak niespójny sposób omawianego zagadnienie jest definiowany i opisywany. Jest to ciekawy głos w dyskusji opracowany bardzo skrupulatnie i z dużą konsekwencją, oraz opatrzony czytelnymi komentarzami odautorskimi.

Także część badawcza odnosząc się do badań studialnych nad miastem Lublin została opracowana w bardzo czytelny i rzeczowy sposób. Reasumując dobór źródeł oraz materiałów badawczych w tej części pracy został przez doktorantkę dokonany prawidłowo.

4. Rozwiązanie postawionych w rozprawie problemów badawczych

Autorka rozprawy postawiła sobie szereg pytań badawczych, które w ramach badań starała się rozwinąć, oraz znaleźć na nie odpowiedzi. Skupiając się na diagnozie jednego miasta, w tym przypadku Lublina, doktoranta zdiagnozowała liczne prawidłowości oraz uwarunkowania, dzięki którym istnieje realna możliwość poprawienia stanu istniejącego w sposób znaczący za pomocą lepszego wdrażania procedur i zapisów koncepcji miasta zrównoważonego. Dla potwierdzenia przyjętych w rozprawie założeń badawczych posłużyły Autorce liczne studia terenowe, dzięki którym możliwe stało się skonfrontowanie stanu istniejącego uważanego na dobry z oczekiwaniami mieszkańców, ekspertów, urbanistów i architektów.

Zastosowanie przez doktorantkę w pracy badań studialnych należy uznać za prawidłowe. Pewien niedosyt recenzenta jest skierowany w kierunku nie wykorzystania badań ankietowych, które mogłyby rzucić nowe światło na analizowany problem badawczy. Dzięki odpowiedniemu skonstruowaniu koncepcji analitycznej części dotyczącej miasta Lublina oraz bardzo czytelnej formy graficznej otrzymano bardzo cenny materiał badawczy, który został prawidłowo przeanalizowany oraz poddany krytycznej analizie. Wyniki przeprowadzonych badań studialnych posłużyły autorce do udowodnienia postawionych w pracy pytań badawczych. Dzięki takiemu podejściu uzyskany materiał analityczny zyskał na wartości i może posłużyć, jako baza do dalszych badań w tym zakresie prowadzonych przez Autorkę. Podsumowując sposób wyboru kierunku rozwiązania przedstawionych w rozprawie problemów oraz pytań badawczych można uznać za słuszny świadczący o znajomości przez doktorantkę zasad pracy naukowej.

5. Oryginalność rozprawy przedstawiona do recenzji

Rozprawa doktorska Pani mgr inż. arch. Anny Sawickiej *pt. "Miasto zrównoważone możliwości implementacji idei na przykładzie Lublina"* jest oryginalnym dziełem naukowym, które poprzez zastosowanie odpowiedniego warsztatu naukowego spełnia wymogi prac doktorskich z dziedziny nauk technicznych.

Praca jest samodzielnym wkładem Autorki w badania dotyczące zagadnienie miasta zrównoważonego oraz bardzo udaną próbą zaimplementowania tej koncepcji to teorii i praktyki urbanistycznej w Polsce. W stosunku do obecnego stanu wiedzy recenzowana praca jest nowym ujęciem zagadnienia wykorzystania koncepcji miasta zrównoważonego w odniesieniu do polskich miasta w tym przypadku studialnego miasta Lublina. W pracy zastosowano oryginalny, dostosowany na potrzeby rozważań Autorki aparat badawczy.

6. Analiza oraz interpretacja otrzymanych wyników

Autorka w prawidłowy sposób ukazała prowadzone przez siebie badania przy pomocy zestawu danych, tabel oraz rysunków autorskich. W przekonywujący, charakterystyczny dla nauk technicznych tok myślowy zinterpretowała otrzymane wyniki i odniosła uzyskane rezultaty do ogólnie przyjętych w badaniach naukowych modeli wartościujących. W zwięzły oraz logiczny sposób zredagowała otrzymane wyniki i poddała je analizie oraz zakończyła część badawczą pracy podsumowaniem. Autorka w przedstawionej do recenzji rozprawie posłużył się prawidłową metodologią badawczą i wiedzą z zakresu prowadzeni badań naukowych.

Podsumowując analiza oraz interpretacja otrzymanych wyników badań w recenzowanej pracy została przeprowadzona przez doktorantkę prawidłowo.

7. Słabe strony rozprawy oraz jej wady

Przedstawiona do recenzji rozprawa została przygotowana starannie pod względem wydawniczym nie mniej jednak nie jest wolna od pewnych drobnych wad językowych i graficznych, które w całościowym ujęciu nie podważają jej walorów naukowych i dydaktycznych. W przypadku publikacji praca powinna zostać poddana profesjonalnej korekcie redakcyjnej. Pozwalam sobie na ukazanie najważniejszych z nich:

- Str.18, rys 2, brak informacji czy przedstawiony schemat jest autorstwa doktorantki czy pochodzi z przywołanej pracy. Proszę o wyjaśnienia.
- Str. 20, rys 3, brak informacji źródłowej Proszę o wyjaśnienia
- Str. 21, brak jednoznacznej definicji” miasta historycznego” dla jakiego modelu zostały przeprowadzona ewaluacja. Proszę o wyjaśnienia.
- Str. 22, tab.1, nie podano na podstawie jakich materiałów opracowano umieszczone w tabeli informacje. Proszę o wyjaśnienia.
- Str. 22, tab.2 nie podano na podstawie jakich materiałów opracowano umieszczone w tabeli informacje. Proszę o wyjaśnienia.
- Str. 24 zamieszczony cytat z Le Corbusiera, nie ma odniesienia w pozycjach bibliograficznych Proszę o wyjaśnienia.

- Str. 25, tab.3 nie podano na podstawie jakich materiałów opracowano umieszczone w tabeli informacje. Proszę o wyjaśnienia.
- Str. 28, tab.4 nie podano na podstawie jakich materiałów opracowano umieszczone w tabeli informacje. Proszę o wyjaśnienia.
- Str. 29, przy pozycji biograficznej (Mierzejewska 2008), nie podano nr strony. Ten zarzut odnosi się do wszystkich cytowanych w pracy „cytatów”, więc recenzent nie będzie wpisywał ich wszystkich Proszę o wyjaśnienia.
- Str. 31, W przypadku Ustawy Prawo Ochrony Środowiska (2001), jak i w przypadku innych przywoływanych Ustaw i Aktów Prawnych zwyczajowo w przypisie dolnym wprowadzamy odwołanie do konkretnego Dziennika Urzędowego, lub Rozporządzenia. Uwaga ta odnosi się także do aktów prawnych na poziomie lokalnym. Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego zawsze są powoływane w odniesieniu do konkretnej Uchwały Rady Miasta lub Gminy z numerami porządkowymi. Uwaga ta odnosi się do wszystkich cytowanych w rozprawie aktów prawnych. Proszę o wyjaśnienia.
- W pracy nie została jednoznacznie wyjaśnione z jakich powodów autorka przyjęła, jako przykłady studialne zagraniczne miasta- rozdział 2.5 od strony 91: Helsinki, Lublana, Jatkasaari i inne. Proszę o wyjaśnienia.
- Str. 146, rys.35, nie podano informacji na podstawie jakich dokumentów została opracowana zamieszczona mapa. Proszę o wyjaśnienia.
- Str. 149, rys. 38. Na zamieszczonym zbiorze fotografii nie umieszczono mapy na, której znajdują się przywoływane przykłady. Proszę o wyjaśnienia.
- Str. 155, rys. 42. Na zamieszczonym zbiorze fotografii nie umieszczono mapy na, której znajdują się przywoływane przykłady. Proszę o wyjaśnienia.
- Str. 160, rys. 45. Na zamieszczonym zbiorze fotografii nie umieszczono mapy na, której znajdują się przywoływane przykłady. Proszę o wyjaśnienia.
- Str. 163, rys. 47. Na zamieszczonym zbiorze fotografii nie umieszczono mapy na, której znajdują się przywoływane przykłady. Proszę o wyjaśnienia.
- Str. 225, rys. 84. Na zamieszczonym zbiorze fotografii nie umieszczono mapy na, której znajdują się przywoływane przykłady. Proszę o wyjaśnienia.
- Str. 245, rys. 100. Na zamieszczonym zbiorze fotografii nie umieszczono mapy na której znajdują się przywoływane przykłady. Proszę o wyjaśnienia.
- Zwyczajowo prac doktorska jest zaopatrzona w streszczenie w j. angielskim, którego nie ma w recenzowanej pracy. Proszę o wyjaśnienia.

8. Przydatność rozprawy dla nauk technicznych

Przydatność niniejszej rozprawy dla nauk technicznych polega na ukazaniu, związku z ogólnościowymi trendami przenikania się dyscyplin naukowych. W przypadku niniejszej pracy mamy możliwość śledzenia tej przemiany na wielu płaszczyznach badawczych jak i teoretycznych. Oddzielne kiedyś dziedziny nauk jak architektura, urbanistyka, planowanie przestrzenne, czy też planowanie krajobrazu wzajemnie się przenikają tworząc nową, jakość w naukach technicznych dyscyplinie naukowej architektura i urbanistyka.

9. Wnioski końcowe

Autorka mimo drobnych mankamentów zauważonych w niniejszej rozprawie wykazała się samodzielnym, twórczym oraz kreatywnym podejściem do analizy zagadnienia, którego podjęła się w dysertacji. Należy podkreślić fakt naukowego podejścia do badanego tematu oraz znajomość metod badawczych stosowanych w naukach technicznych. Umiejętność wykorzystania przyjętego w pracy aparatu badawczego zasługuje na podkreślenie. Niniejsza praca w moim przekonaniu jest ciekawym głosem w dyskusji nad możliwościami przenikania się kierunków badawczych w ramach dyscypliny architektura i urbanistyka.

Reasumując recenzowana rozprawa doktorska Pani mgr inż. arch. Anny Sawickiej pt. "Miasto zrównoważone możliwości implementacji idei na przykładzie Lublina" jest zgodna z przyjętymi standardami dla pracy doktorskiej w naukach technicznych, dyscyplinie naukowej architektura i urbanistyka.

Przeprowadzając swoje dowody Autorka rozprawy wykazała się ogólną wiedzą teoretyczną jak i ukazała naukowy oraz implikacyjny charakter swoich badań.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska spełnia wymogi zgodnie z Ustawą o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.) Niniejszym wnoszę o jej dopuszczenie do publicznej obrony przez Radę Wydziału Architektury Politechniki Śląskiej w Gliwicach.

dr hab. inż. arch. Adam Nadolny